

NOTAT

Litteratur i Læreruddannelsen

En empirisk undersøgelse af hvad der karakteriserer den litteratur der aktuelt bruges i Læreruddannelsen på Københavns Professionshøjskole

Af Stine Thygesen & Vibeke Schrøder

September 2020

INDHOLD

INDLEDNING	3
Formål og relevans.....	3
Det forskningspolitiske landskab.....	3
Problemformulering	5
FREMGANGSMÅDE	6
Udvælgelse af fag	6
Adgang og anonymisering	6
Materialets omfang og karakter.....	7
Andres kategoriseringer af litteratur	7
Analysestrategi.....	7
ANALYSE OG PRÆSENTATION AF DATA.....	9
Kategorisering på tværs af data	9
TEMA 1: Hvilken udgivelsestype?	9
TEMA 2: Hvilken type litteratur?	10
TEMA 3: Hvad omhandler litteraturen?.....	11
TEMA 4: Hvornår er litteraturen publiceret?	12
TEMA 5: Er der tale om national eller international litteratur?.....	13
TEMA 6: Hvilken uddannelsesbaggrund har litteraturens forfattere og hvem er litteraturens målgrupper?	14
Nogle karakteristiske træk ved de fire fags litteraturgrundlag.....	16
Karakteristik af litteraturbrug i 'Dansk'	17
Karakteristik af litteraturbrug i 'Biologi'	18
Karakteristik af litteraturbrug i 'Håndværk & Design'	19
Karakteristik af litteraturbrug i 'Pædagogik & Lærerfaglighed'	20
OPSAMLING OG ANBEFALINGER.....	21
REFERENCER.....	23
BILAG	24

INDLEDNING

Formål og relevans

Formålet med dette notat – og undersøgelsen der ligger bag – er at skabe viden om, hvilken litteratur adjunkter og lektorer aktuelt benytter i undervisningen i Læreruddannelsen på Københavns Professionshøjskole. Formålet er desuden at skabe indblik i forskellige fags forskellige præmisser (og traditioner) for brug af litteratur og forskningslitteratur.

Viden om hvilke typer litteratur adjunkter og lektorer bruger i deres undervisning er relevant i forhold til at kunne udvikle et fælles faggrundlag og styrke brugen af forskningslitteratur gennem hele Læreruddannelsen på Københavns Professionshøjskole.

Med afsæt i en empirisk undersøgelse udarbejdes en typologi, der kan understøtte undervisernes bevidsthed om og systematiske inddragelse af forskningslitteratur i Læreruddannelsens fag.

Det forskningspolitiske landskab

De politiske diskussioner om Læreruddannelsen i Danmark har inden for de seneste årtier handlet om akademisering af Læreruddannelsen. Visionerne om akademisering indebærer forestillinger om en forskningsbaseret uddannelse, hvor de studerende i højere grad læser forskningslitteratur. Dette er baggrunden for notatet her.

I det følgende vil vi give nogle eksempler på, hvordan visionerne om akademisering og forskningsbaseret uddannelse over tid er blevet formuleret og meningsudfyldt i politiske dokumenter og tiltag.

Fra 2000, hvor seminarierne blev samlet i CVU'er, kom der et øget fokus på vidensbaseret uddannelse. I beskrivelsen af professionsuddannelsernes vidensgrundlag, blev der lagt vægt på *forskningstilknæthed*, og der blev bevilget penge til oprettelsen af videnscentre. Fra 2008 blev *udviklingsbaseret uddannelse* central i professionsuddannelsernes vidensgrundlag, og fra at tale om forskningstilknæthed blev professionsuddannelsernes opgave nu at bidrage til produktionen af anvendelsesorienteret og praksisnær viden fremfor blot at hente viden fra universiteterne. Med den nye institutionslov i 2013 blev grunden lagt til oprettelsen af forsknings- og udviklingsmiljøer på professionshøjskolerne. Kravene om institutionernes egen produktion af *relevant anvendelsesorienteret viden* er et led i kvalitetssikringen af uddannelserne (EVA 2017).

I forlængelse heraf har Danske Professionshøjskoler formuleret en *Kvalitetsramme for UC-viden* (Danske Professionshøjskoler 2014), der beskriver såvel målene for den viden, der skal produceres samt retningslinjer for kvalitetssikring. Heraf fremgår det, at produktionen af forskning og udvikling baserer sig på Frascati-manualen, som i sin definition af forskning medtager udviklingsorienterede, anvendelsesorienterede og innovative aspekter og formål¹.

Akkrediteringsrådet klargør i et notat om *Vurdering af professions- og erhvervsrettede uddannelsers videngrundlag*, hvad der er formålet med kravet om, at institutionerne skal varetage praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter. I notatet står der, at ”formålet med den nye opgave (...) ikke (er) forskning og udvikling i sig selv, men at styrke uddannelsernes videngrundlag og dermed øge uddannelseskvaliteten” (Akkrediteringsrådet 2015:2-).

Dette fokus på, hvordan forsknings- og udviklingsaktiviteter bidrager til undervisningens og uddannelsens kvalitet er derfor et væsentligt tema i evalueringen af Læreruddannelsen i 2018 (Styrelsen for Forskning og Uddannelse 2018). Evalueringen fremhæver her, at det er ”en hovedpointe fra ekspertgruppen, at der ikke i tilstrækkelig grad er fokus på, *hvordan* forsknings- og udviklingsviden inddrages systematisk i undervisningen” (s. 12). I afsnittet med ekspertgruppens vurderinger (s. 43) står der:

- **Forsknings- og udviklingsviden inddrages ikke systematisk i undervisningen:** Til trods for, at mange undervisere er involveret i forsknings- og udviklingsprojekter og på anden vis opdateres med ny forsknings- og udviklingsviden, er det ekspertgruppens vurdering, at denne viden ikke systematisk inddrages i undervisningen. Det gælder ikke mindst *international* forskning og udviklingsaktiviteter.

Det anføres i evalueringen, at ”kun en mindre del af de studerende (...) oplever, at deres undervisere præsenterer dem for resultaterne af nye og relevante forsknings- og udviklingsprojekter. 36 pct. af de studerende oplever i høj eller meget høj grad, at underviserne introducer dem for *nationale* forsknings- og udviklingsprojekter, og 24 pct. af de studerende oplever i høj eller meget høj grad, at underviserne introducerer dem for *internationale* forsknings- og udviklingsprojekter” (s. 46). Ekspertgruppens analyse peger desuden på, ”at særligt *international litteratur* samt *primærlitteratur* fylder relativt lidt i pensumlisten og i undervisningen” (s. 46).

Ekspertgruppen vurderer sammenfattende, at der her er et udviklingsområde med potentiale, og at der er ”behov for en strategi og en langsigtet plan for integration af forsknings- og udviklingsviden i *hele* uddannelsen” (s. 50).

¹ Se i øvrigt <https://ufm.dk/forskning-og-innovation/statistik-og-analyser/hvad-er-forskning-innovation-og-udvikling>

Problemformulering

På baggrund af det generelle billede, der i evalueringen (se herover) tegnes af litteraturbrug i Læreruddannelsen, sætter vi i denne undersøgelse fokus på den litteratur, som lærerstuderende på Københavns Professionshøjskole møder i undervisningen. Det gør vi ved at besvare følgende spørgsmål:

Hvad karakteriserer den litteratur, der aktuelt bruges i Læreruddannelsen på Københavns Professionshøjskole?

FREM GANGSMÅDE

I forlængelse af evalueringen fra 2018 blev der i regi af Læreruddannelsens ledernetværk LLN udarbejdet et notat om *Anvendelse af forskningslitteratur i læreruddannelsen* (2019). Ambitionen var at afdække *hvordan*, der konkret bliver arbejdet med litteraturen i undervisningen. I den forbindelse blev hver faggruppe bedt om at udpege centrale forskningstekster og beskrive den didaktiske tilgang til arbejdet med teksten.

Undersøgelsen her adskiller sig fra det ovennævnte notat ved at analysere enkelte udvalgte fags *samlede* tekstkorpus i et enkelt modul. Det er altså ikke udpegede tekster fra hvert fag, der studeres, men et samlet tekstkorpus fra 4 forskellige fag. Undersøgelsen adskiller sig desuden fra ovennævnte ved ikke at fokusere på den didaktiske brug af forskningslitteratur, men på at udarbejde en typologi, der bredt karakteriserer den litteratur, der ligger til grund for undervisningen i læreruddannelsen.

Udvælgelse af fag

Metodisk baserer analysen sig på en empirisk undersøgelse af aktuelt anvendt undervisningslitteratur i fire fag, der er udvalgt således, at de så vidt muligt repræsenterer den samlede fagrække i Læreruddannelsen.

Med henblik på at sikre en udvælgelse, der tager højde for 1) at såvel store som små fag er repræsenteret, og 2) at fagene repræsenterer variation i vidensgrundlag og fagtraditioner, er følgende fire fag valgt ud:

- Case 1: Dansk
- Case 2: Biologi
- Case 3: Håndværk & Design
- Case 4: Pædagogik & Lærerfaglighed

For hvert fag er der udvalgt ét modul, hvor dette moduls litteratur er gjort til genstand for analyse.

Adgang og anonymisering

De adjunkter og lektorer, som er ansvarlige for de udvalgte moduler, har givet samtykke til at deltage i projektet, og der er givet adgang til modulet via ItsLearning og IntraPol. Af hensyn til de deltagende adjunkter og lektorerers anonymitet fremgår hverken underviserens navne eller de respektive modulnavne af notatet.

Materialets omfang og karakter

For at gøre datamængden håndterbar har vi valgt at afgrænse materialet ved at udelade følgende tekster af analysen: Supplerende litteratur, skønlitterære værker (i dansk), samt eksempler på undervisningsmateriale til folkeskolen. De fire modulers samlede litteratur består derefter af i alt 116 tekster som fordeler sig på bøger, boguddrag, tidsskriftartikler, rapporter, hjemmesider, videoer² og andre teksttyper.

Andres kategoriseringer af litteratur

For empirisk at undersøge, hvad der karakteriserer den aktuelle litteraturbrug i Læreruddannelsen har vi ladet os informere af andres arbejde med at kategorisere litteratur og vidensformer.

For det første har vi orienteret os i læreruddannelsesspecifikke notater som *Kategorisering af ressourcer* udarbejdet af Læreruddannelsens Ledernetværk³, samt det nævnte notat *Anvendelse af litteratur i læreruddannelsen*. For det andet har vi orienteret os i internationale kategoriseringer som *Frascatimanualens* (2015) definitioner af forsknings- og udviklingsarbejde. Og endelig har vi orienteret os i forskningsbidrag, der giver bud på kategoriseringer af viden i læreruddannelsen, hvor hensigten er at udfordre og nuancere billedet af læreruddannelsens vidensgrundlag og på den måde modgå, hvad forfatterne har iagttaget som ”tendenser til reduktionistiske tilgange og en særlig betoning af forskningsviden” (Lund & Nielsen 2020:135).

Analysestrategi

For at kunne give en karakteristik af den aktuelle litteraturbrug i Læreruddannelsen på Københavns Professionshøjskole har vi valgt at gå empirisk til værks og lavet en tilstræbt induktiv analyse af de 116 tekster. Vi har altså – på tværs af materialet – søgt efter mønstre, hvad angår teksternes egenskaber. Det betyder samtidig, at andres kategoriseringer i den sammenhæng tjent som inspiration og benspænd, snarere end som en færdig orden, som data ’hældes ned i’ (MacLure 2010:277).

For at gøre analysearbejdet overkommeligt, har vi kategoriseret materialet på baggrund af læsning af abstracts og indledninger (hvad artikler og bogbidrag angår) og på baggrund af læsning af forfatteres og/eller forlags beskrivelser af bogens indhold (hvad bøger angår). Hjemmesider har vi skimmet igennem, og videoer har vi set de første minutter af. Hvad øvrige tekster angår har vi i gennemsnit læst de første 2-4 sider. Med hensyn til at undersøge, om

² I undersøgelsen har vi valgt at bruge et bredt tekstbegreb, der også omfatter hjemmesider og videoer, som indholdsmæssigt ligner de øvrige tekster, men hvor indholdet (fx forskningsformidling eller instruktioner) altså ’bæres’ på andre måder (se også Lund & Nielsen 2020, s. 149).

³ Se <https://www.laereruddannelsesnet.dk/wp-content/uploads/Kategorisering-af-ressourcer.-Centrale-bidrag-til-videngrundlaget-i-l%C3%A6reruddannelsen-generel.pdf>

publikationer er fagfællevaluerede, har vi blandt andet undersøgt de enkelte tidsskrifters principper for peer-review.

I første omgang har vi således foretaget kategoriseringer *på tværs* af materialet med henblik på at finde temaer med underkategorier, der beskriver det samlede landskab af litteratur. I anden omgang har vi brugt disse temaer til at give en karakteristik af litteraturbrugen i hver af de fire fag.

ANALYSE OG PRÆSENTATION AF DATA

Denne del af notatet – som falder i to dele – indeholder vores analyse og præsentation af data. I første del går vi på tværs af det samlede datamateriale og beskriver de over- og underkategorier, vi har fremanalyseret. Samtidig angiver vi med hvilken volumen de forskellige kategorier fremtræder. Dette kan give en indikation af det samlede litteraturlandskab i undervisningen i Læreruddannelsen på Københavns Professionshøjskole. I anden del bruges de fremanalyserede kategorier til at give en kortfattet karakteristik af litteraturen i hver af de fire cases. Dette kan give en indikation af den mangfoldighed i faglige traditioner og vidensbaser, som Læreruddannelsens forskellige fag repræsenterer og trækker på.

Kategorisering på tværs af data

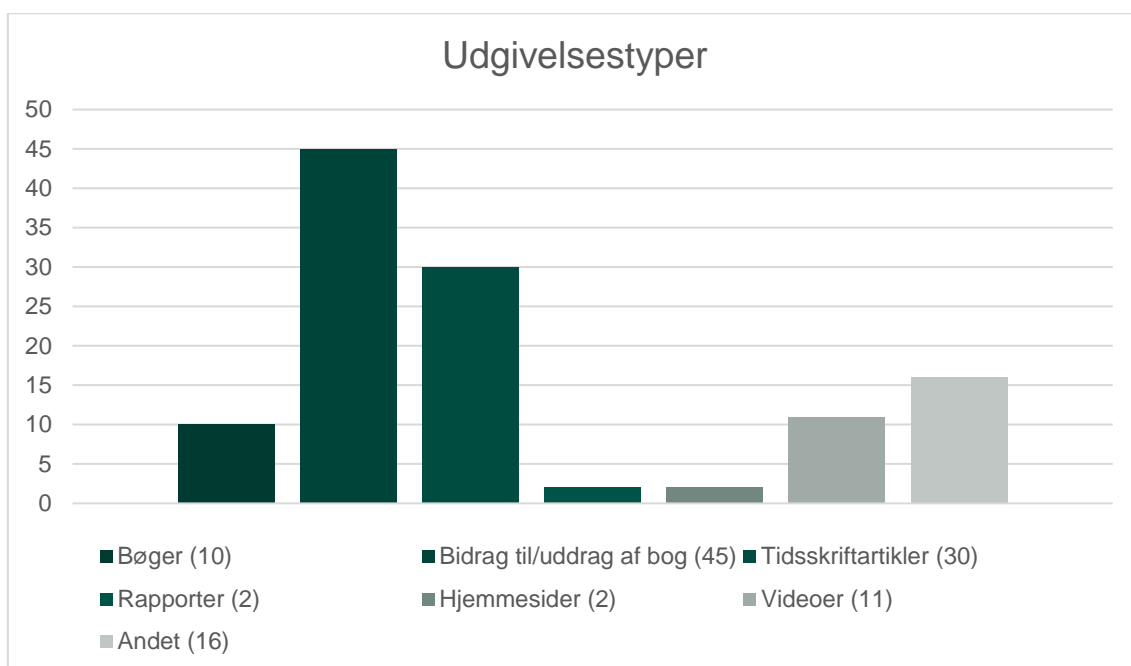
På baggrund af analysen præsenteres data i seks overordnede temaer. Det drejer sig om 1) udgivelsestype, 2) typer af litteratur, 3) litteraturens indhold, 4) litteraturens publiceringstidspunkt, 5) national og international litteratur og 6) litteraturens målgrupper og forfattere.

For hvert tema defineres først temaets underkategorier (se tabel 1-6), dernæst vises det med hvilken volumen, de forskellige underkategorier er repræsenteret (se figur 1-6).

TEMA 1: Hvilken udgivelsestype?

Udgivelsestyper	Definition
Bog	Antologi, bog, lærebog.
Bidrag til bog/ uddrag af bog	Bidrag til bog (artikel eller kapitel i redigeret antologi) Uddrag af bog (kapitel eller afsnit af bog, hvor uddraget er skrevet af bogens forfatter/forfattere)
Tidsskriftartikler	Artikler i tidsskrifter – både fagfællebedømte og ikke-fagfællebedømte
Rapporter	Forskningsrapporter, fx evalueringsrapporter og udviklingsarbejder
Hjemmesider	Hjemmesider, der fx formidler fagets vidensbase eller didaktik
Videoer	Fx videoforelæsninger eller instruktioner
Andet	Litteratur/tekster der ikke lader sig kategorisere i ovenstående kategorier, fx instruktioner i pdf-format uden angivelse af ophav

Tabel 1. Udgivelsestyper

Figur 1. Udgivelsestyper – antal

Figur 1 viser, at hovedparten af de 116 tekster består af bidrag til eller uddrag af bøger samt tidsskriftartikler. Dertil kommer brug af videoer, hvor fagets vidensbase formidles gennem forelæsninger, eller der gives instruktioner i hvordan fagets håndværk udføres i praksis. Kategorien 'Andet' dækker blandt andet over udgivelser, hvor ophav og/eller udgivelsessted er ukendt, fx instruktioner i skrivning eller broderi.

TEMA 2: Hvilken type litteratur?

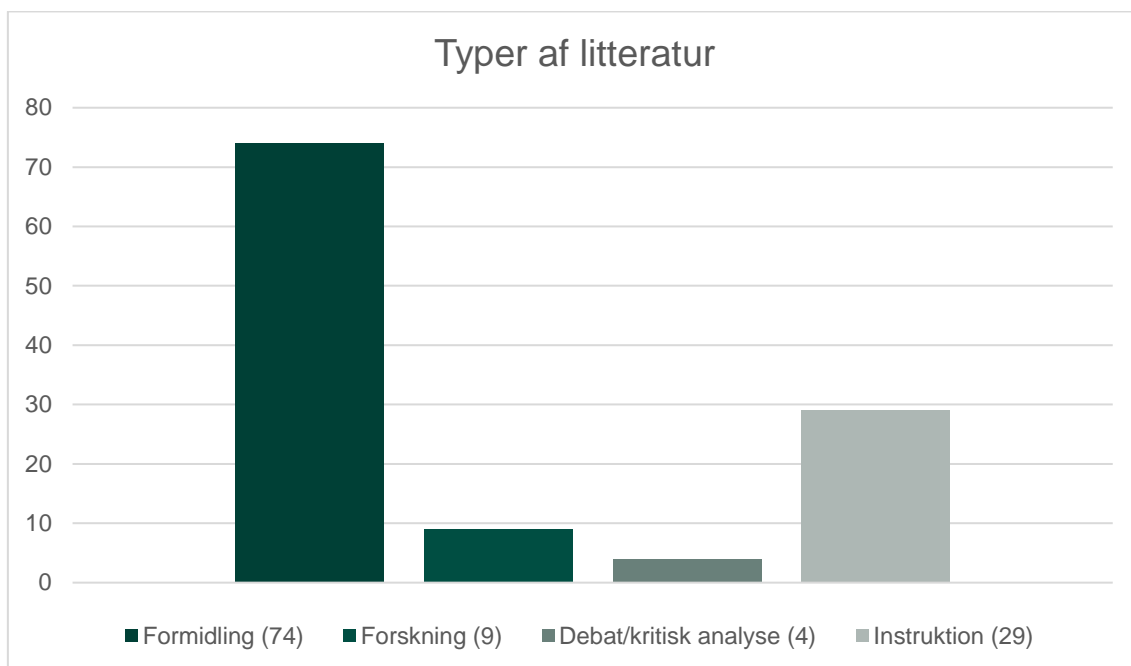
Typer af litteratur	Definition
Forskningsformidling/ didaktiseret formidling	Litteratur, der giver et formidlet overblik over forskningen inden for et felt eller samler erfaringer fra praksis. Litteraturen er baseret på forskning eller praksiserfaringer og formidles til en bredere gruppe, (fx lærerstuderende) gennem lærebøger eller andre didaktiserede formater (hjemmeside eller video). ⁴
Forskning	Litteratur som fx ph.d.-afhandlinger, forskningsartikler og andre forskningspublikationer, der er peer-reviewed. ⁵

⁴ Denne definition er informeret af og stort set identisk med LLN's *Kategorisering af ressourcer*, s. 1 (<https://www.laereruddannelsesnet.dk/wp-content/uploads/Kategorisering-af-ressourcer.-Centrale-bidrag-til-videngrundlaget-i-l%C3%A6reruddannelsen-generel.pdf>)

⁵ Denne definition af forskning er smallere defineret end LLN's *Kategorisering af ressourcer* som medtager såkaldt "originale tekster om fx læring, pædagogik, filosofi" af fx Vygotsky, Piaget og Aristoteles.

Debatindlæg /kritisk analyse	Litteratur der formidler en holdning til og/eller en kritik af fx samfundsmæssige tendenser med betydning for skole og skolekultur.
Instruktion	Litteratur (i tekst og billeder eller videoformat) der vejleder i, hvordan en bestemt handling skal udføres.

Tabel 2.

Figur 2. Typer af litteratur – antal

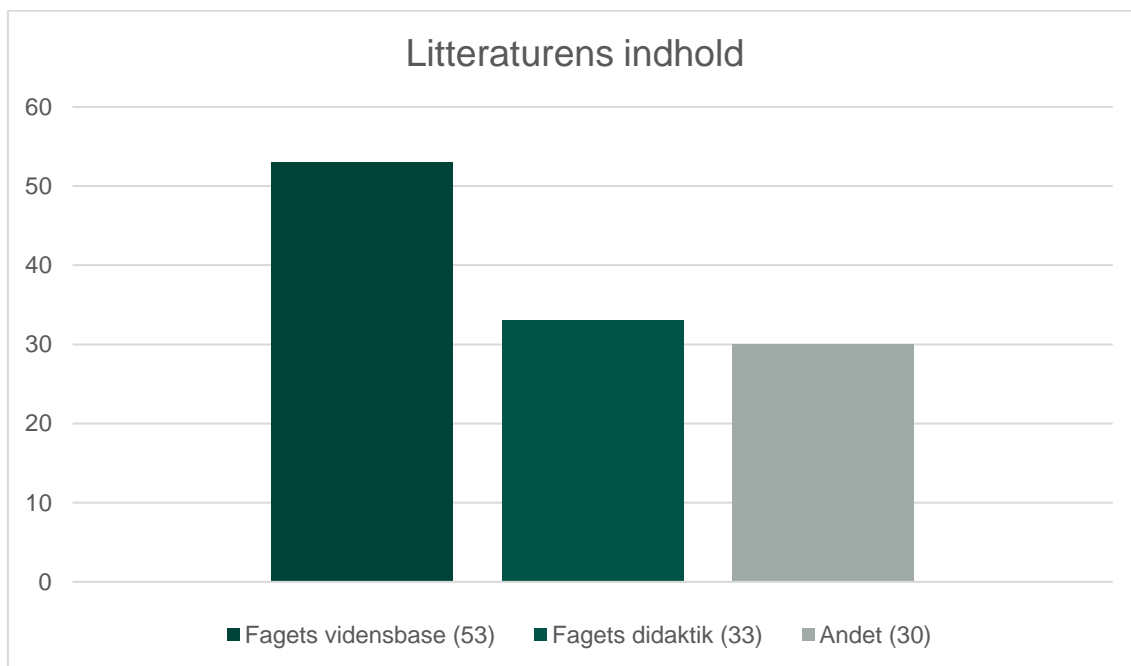
Figur 2 viser, at langt størstedelen af de 116 tekster hører under kategorien forskningsformidling og didaktiseret formidling. 9 tekster er fagfællebedømte forskningspublikationer. Dertil kommer enkelte kritiske analyser og en stor andel tekster kategoriseret som instruktioner, typisk i form af anvisninger i hvordan praktisk arbejde udføres.

TEMA 3: Hvad omhandler litteraturen?

Litteraturens indhold	Definition
Fagets vidensbase	Litteratur der omhandler det pågældende fags vidensbase, fx sprogvidenskab, evolutionsteori, innovationsteori, motivationsteori
Fagets didaktik	Litteratur der omhandler fagets (eller beslægtede fags) didaktik

Andet	Litteratur der falder uden for ovennævnte kategorier, som fx debatindlæg vedrørende det pågældende fag eller tekster om videnskabsteori samt konkrete vejledninger i praktisk arbejde
--------------	---

Tabel 3.

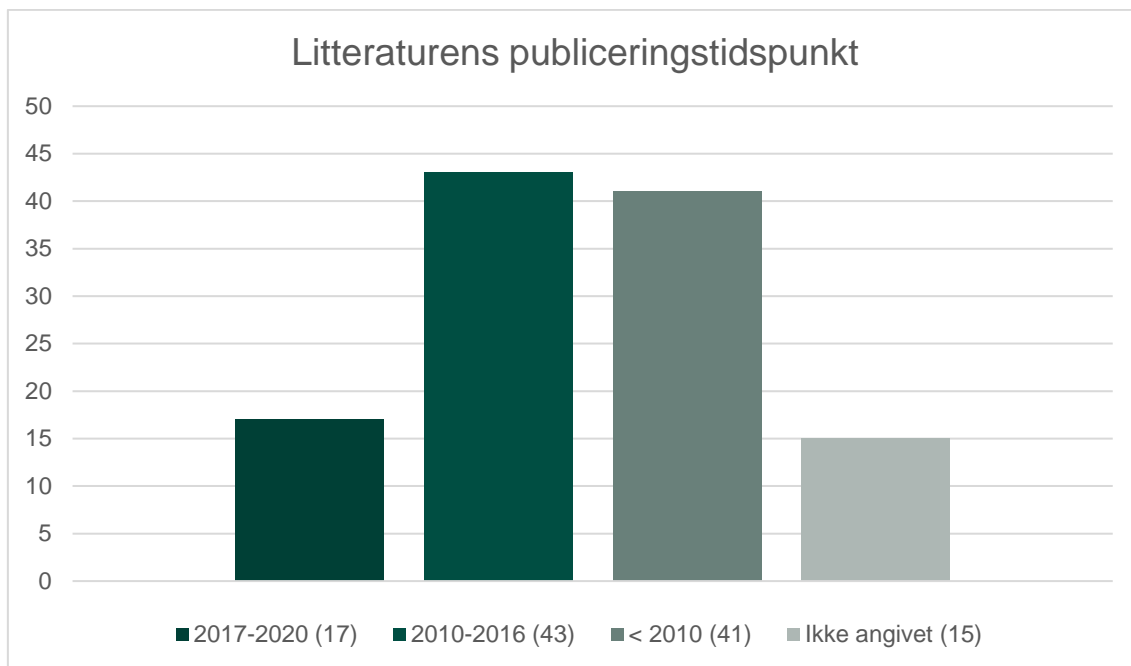
Figur 3. Litteraturens indhold – antal

Figur 3 viser, at omtrent halvdelen af teksterne omhandler fagets vidensbase, mens godt en tredjedel omhandler fagets (mere eller mindre fagspecifikke) didaktik. Kategorien 'andet' består her især af tekster hvis indhold er anvisninger i fagets (praktiske) indhold.

TEMA 4: Hvornår er litteraturen publiceret?

Publiceringstidspunkt	Definition
< 2010	Litteratur publiceret før 2010
2010-2016	Litteratur publiceret fra 2010 til og med 2016
2017-2020	Litteratur publiceret fra 2017 til og med 2020

Tabel 4.

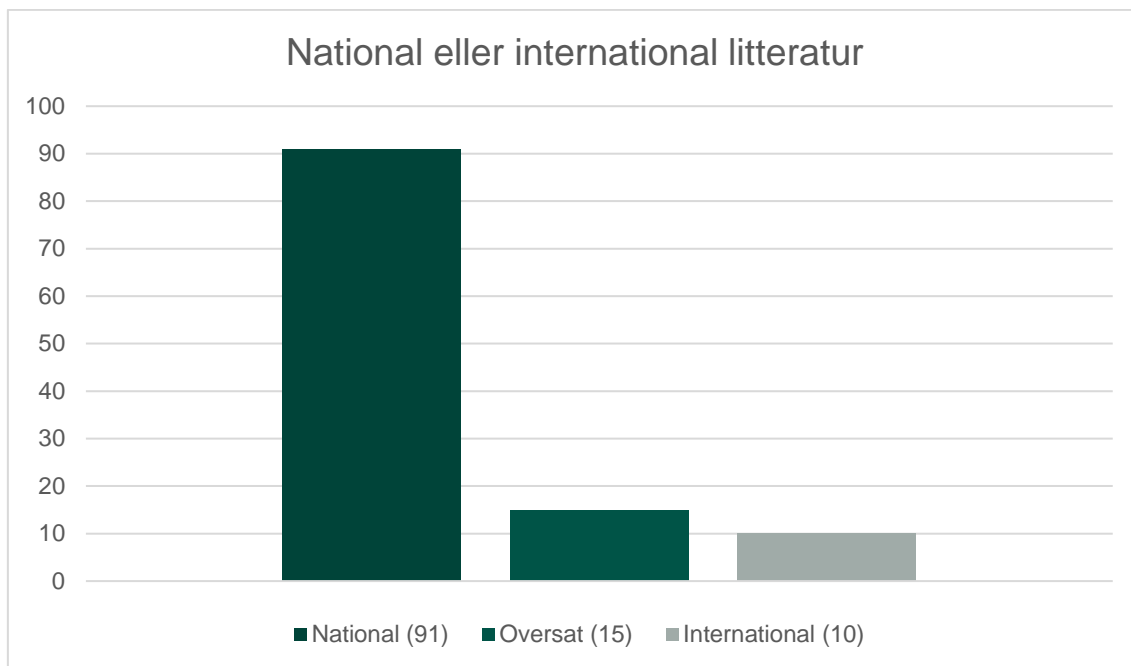
Figur 4. Litteraturens publiceringstidspunkt – antal

Figur 4 viser, at mere end halvdelen af de 116 tekster er publiceret inden for de seneste 10 år, heraf er 17 tekster (15 pct.) publiceret inden for de seneste tre år. Skæringerne i denne kategori er foretaget pragmatisk på baggrund af det empiriske materiale, så det ville give et vægtet billede af den samlede litteratur. Ofte efterspørges det, at uddannelser trækker på 'den nyeste viden' og 'den nyeste forskning' (se fx evalueringen af Læreruddannelsen fra 2018). Et spørgsmål kan dog være, om der er forskel på – fra fag til fag – hvorvidt den nyeste tilgængelige litteratur er 1, 5 eller 10 år gammel.

TEMA 5: Er der tale om national eller international litteratur?

Kategori	Definition
National litteratur	Litteratur publiceret på dansk
International litteratur (oversat)	Litteratur oversat til dansk fra svensk, norsk, tysk eller engelsk
International litteratur (på originalsprog)	Litteratur publiceret på svensk, norsk eller engelsk

Tabel 5.

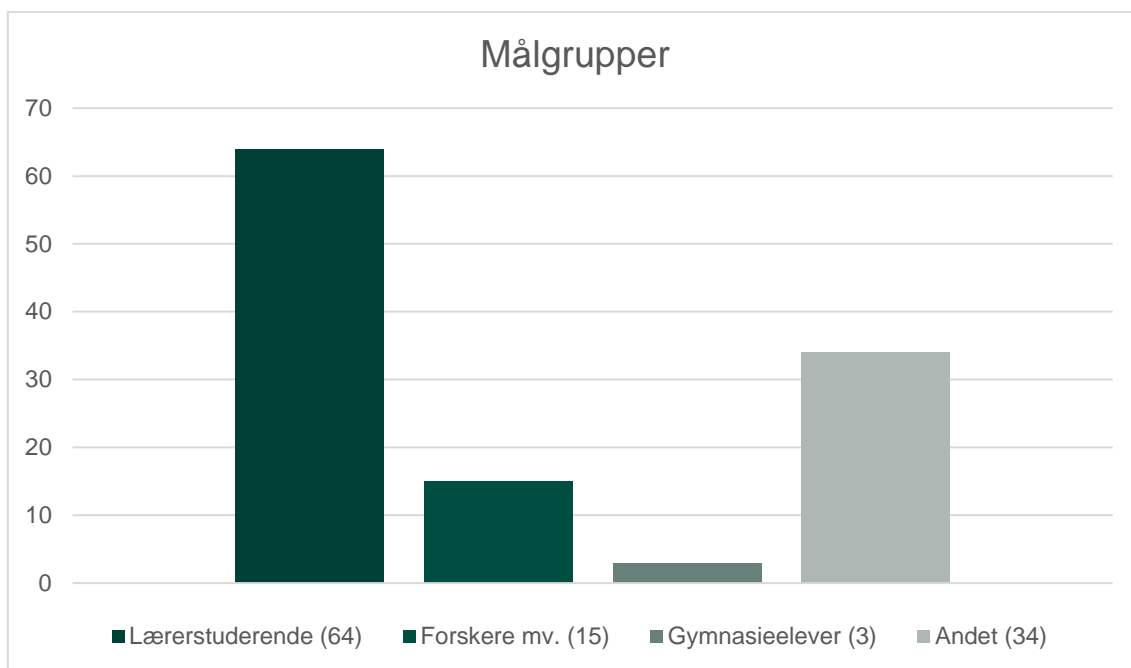
Figur 5. National eller international litteratur – antal

Figur 5 viser, at langt størstedelen af de 116 tekster er skrevet på dansk. Den internationale litteratur udgør en femtedel, heraf er 10 tekster ikke oversat, men læses på originalsproget (engelsk, norsk eller svensk). Andelen af international litteratur på originalsproget udgør 9 pct.

TEMA 6: Hvilken uddannelsesbaggrund har litteraturens forfattere og hvem er litteraturens målgrupper?

Litteraturens målgrupper	Definition
Lærere og lærerstuderende	Tekstens målgruppe er (primært) lærere og lærerstuderende
Forskere, undervisere og studerende	Tekstens målgruppe er fagets forskere, undervisere og studerende
Gymnasieelever	Tekstens målgruppe er elever på de gymnasiale uddannelser
Andet	Denne kategori dækker især over litteratur/tekster, der ikke specifikt har nogle af ovennævnte kategorier som målgruppe, men snarere henvender sig til 'alle' med interesse for et givent emne (fx skoleledere, professionshøjskoler, håndarbejdsinteresserede, forældre)

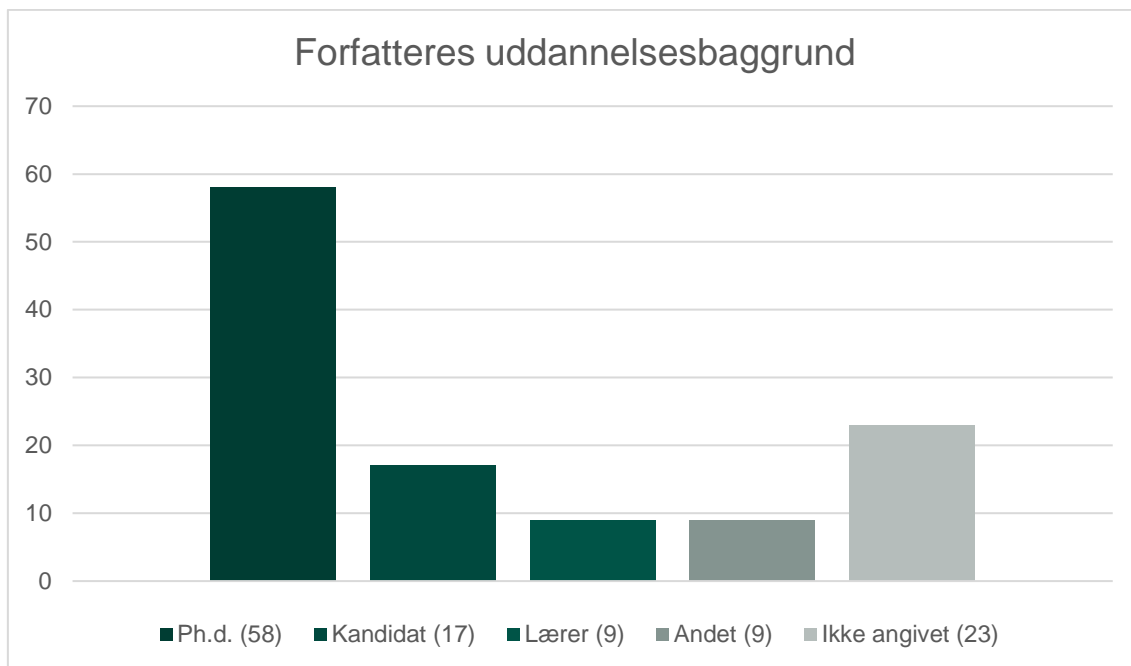
Tabel 6a.

Figur 6a. Litteraturens målgrupper – antal

Forfatteres uddannelsesbaggrund	Definition
Ph.d.	Tekstens forfatter har en ph.d.-grad og er fx ansat som forskningsleder, forsker, adjunkt eller lektor ved en professionshøjskole eller et universitet. (Ved flere forfattere kategoriseres teksten efter den forfatter med længst uddannelse)
Kandidat	Tekstens forfatter har en master- eller kandidatgrad og er fx ansat som adjunkt eller lektor ved en professionshøjskole eller et universitet – eller er selvstændig konsulent eller (lærebogs)forfatter
Læreruddannelse	Tekstens forfatter har en læreruddannelse og er fx ansat i folkeskolen
Andet	Denne kategori dækker forfattere med anden uddannelsesbaggrund end ovennævnte. Fx tekstildesigner, skoleleder og kunstteoretiker

Tabel 6b.

Figur 6b. Forfatteres uddannelsesbaggrund – antal

Figur 6a afspejler, at størstedelen af de 116 tekster har lærere og lærerstuderende som målgruppe. En mindre del (15 tekster) er rettet mod forskningsmiljøet inden for fagenes vidensbase og didaktik.

Figur 6b viser, at præcis halvdelen af litteraturen er produceret af forfattere med forskerbaggrund. Måske er det værd at bide mærke i, at størstedelen af tekstmængden, produceret af forfattere med forskerbaggrund, ikke er fagfællebedømt forskning, men forskningsformidling og didaktiseret formidling produceret med målgruppen lærere og lærerstuderende for øje.

Nogle karakteristiske træk ved de fire fags litteraturgrundlag

I denne del af analysen gives en karakteristik af litteraturen for hver af de fire fag. Formålet er at skabe indblik i, hvordan litteratur og forskningslitteratur aktuelt bruges i Læreruddannelsens vidt forskellige fag, samt at give indblik i de præmisser for inddragelse af forskningslitteratur, som kendetegner disse fag.

Karakteristik af litteraturbrug i 'Dansk'

Case 1: 'Dansk'				
Udgivelsestyper				
Bøger	Bogbidrag	Tidsskriftartikler	Rapporter	Andet
1	12	13	2	2
Typer af litteratur				
Formidling	Forskning	Debat	Instruktion	
21	5	3	1	
Indhold				
Fagets vidensbase	Fagets didaktik	Andet		
3	23	4		
Publiceringstidspunkt				
2017-2020	2010-2016	<2010	uden dato	
6	13	11	0	
National og international litteratur				
National	Oversat	International		
18	4	8		
Målgrupper				
Lærerstuderende	Forskere mv.	Gymnasieelever	Andet	
16	9	0	5	
Forfattere				
Ph.d.	Kandidat	Lærer	Andet	Ikke angivet
20	7	0	1	2

Figur 7. Case 1: 'Dansk'

På baggrund af Figur 7 kan vi pege på følgende karakteristiske træk ved litteraturbrugen i (et fag som) dansk:

- Faget trækker på en bred vifte af udgivelsestyper
- Faget trækker på en bred vifte af litteraturtyper – også fagfællebedømt forskningslitteratur
- Faget trækker på specifik fagdidaktisk viden, som er skrevet til lærerstuderende
- Faget trækker på såvel ældre som helt ny litteratur
- Faget trækker på såvel national som international litteratur

Hvad angår forskningslitteratur har faget 'dansk' tilsyneladende gode betingelser for at inddrage nye fagfællebedømte nationale og internationale forskningspublikationer.

Karakteristik af litteraturbrug i 'Biologi'

Case 2: 'Biologi'				
Udgivelsestyper				
Bøger	Bogbidrag	Tidsskriftartikler	Rapporter	Videoer
7	2	12	0	6
Typer af litteratur				
Formidling	Forskning	Debat	Instruktion	
26	1	0	0	
Indhold				
Fagets vidensbase	Fagets didaktik	Andet		
22	4	1		
Publiceringstidspunkt				
2017-2020	2010-2016	<2010	uden dato	
8	8	10	1	
National og international litteratur				
National	Oversat	International		
25	1	1		
Målgrupper				
Lærerstuderende	Forskere mv.	Gymnasieelever	Andet	
11	6	3	7	
Forfattere				
Ph.d.	Kandidat	Lærer	Andet	Ikke angivet
14	7	0	2	4

Figur 8. Case 2: 'Biologi'

På baggrund af Figur 8 peger vi på følgende karakteristiske træk ved litteraturbrugen i (et fag som) biologi:

- Faget gør især brug af grundbøger, tidsskriftartikler og videforelæsninger
- Faget trækker i overvejende grad på litteratur af typen forskningsformidling
- Faget trækker på en omfattende vidensbase og på specifik fagdidaktisk viden, som er skrevet til lærerstuderende
- Faget trækker på såvel ældre som nyere og helt ny litteratur
- Faget trækker helt overvejende på national litteratur

For faget 'biologi' er betingelserne for at inddrage 'forskerstemmer' tilsyneladende gode – både hvad angår fagets vidensbase og fagets didaktik. Betingelserne for at inddrage nye fagfællebedømte nationale og internationale forskningspublikationer synes også at være til stede.

Karakteristik af litteraturbrug i 'Håndværk & Design'

Case 3: 'Håndværk & Design'				
Udgivelsestyper				
Bøger	Bogbidrag	Tidsskriftartikler	Videoer	Andet
1	13	1	5	16
Typer af litteratur				
Formidling	Forskning	Debat	Instruktion	
6	2	0	28	
Indhold				
Fagets vidensbase	Fagets didaktik	Andet		
6	6	24		
Publiceringstidspunkt				
2017-2020	2010-2016	<2010	uden dato	
3	8	11	14	
National og international litteratur				
National	Oversat	International		
32	3	1		
Målgrupper				
Lærerstuderende	Forskere mv.	Gymnasieelever	Andet	
14	0	0	22	
Forfattere				
Ph.d.	Kandidat	Lærer	Andet	Ikke angivet
7	1	7	6	15

Figur 9. Case 3: 'Håndværk & Design'

På baggrund af Figur 9 peger vi på følgende karakteristiske træk ved litteraturbrugen i (et fag som) håndværk & design:

- Faget trækker på uddrag fra bøger, samt en række udgivelser af forskellig art, hvor museer, kunstnere og designere står bag
- Faget trækker på en omfattende mængde instruktioner (tekst og video) og på didaktisk viden, der ikke er specifik fagdidaktisk
- Faget inddrager helt ny litteratur og i overvejende grad ældre litteratur samt ikke-dateret litteratur
- Faget trækker overvejende på national litteratur

Faget 'håndværk & design' inddrager to nyere fagfællebedømte forskningspublikationer, en national og en international, hvor indholdet er didaktisk om end ikke specifikt fagdidaktisk. Spørgsmålet er, hvorvidt betingelserne for at inddrage fagspecifik forskningslitteratur er til stede.

Karakteristik af litteraturbrug i 'Pædagogik & Lærerfaglighed'

Case 4: 'Pædagogik & Lærerfaglighed'				
Udgivelsestyper				
Bøger	Bogbidrag	Tidsskriftartikler	Videoer	Andet
1	18	4	0	0
Typer af litteratur				
Formidling	Forskning	Debat	Instruktion	
21	1	1	0	
Indhold				
Fagets vidensbase	Fagets didaktik	Andet		
22	0	1		
Publiceringstidspunkt				
2017-2020	2010-2016	<2010	uden dato	
0	14	9	0	
National og international litteratur				
National	Oversat	International		
16	7	0		
Målgrupper				
Lærerstuderende	Forskere mv.	Gymnasieelever	Andet	
23	0	0	0	
Forfattere				
Ph.d.	Kandidat	Lærer	Andet	Ikke angivet
17	2	2	0	2

Figur 10. Case 4: 'Pædagogik & Lærerfaglighed'

På baggrund af Figur 10 kan vi pege på følgende karakteristiske træk ved litteraturbrugen i (et fag som) pædagogik & lærerfaglighed:

- Faget gør især brug af bidrag fra grundbøger målrettet lærerstuderende
- Faget trækker i overvejende grad på litteratur af typen forskningsformidling
- Faget trækker på såvel ældre som nyere litteratur
- Faget trækker på national og oversat international litteratur

For faget 'pædagogik & lærerfaglighed' er betingelserne for at inddrage forskningsformidling tilsyneladende gode. Taget i betragtning, at langt størstedelen af litteraturen er produceret af forskere vurderes det, at betingelserne for at inddrage fagfællebedømte forskningsartikler er til stede.

OPSAMLING OG ANBEFALINGER

På baggrund af ovenstående analyse af den undervisningslitteratur, der aktuelt anvendes i fire moduler i fagene Dansk, Biologi, Håndværk & Design og Pædagogik & Lærerfaglighed, har vi udarbejdet en typologi, der i 6 temaer med tilhørende underkategorier, giver et billede af litteraturbrug i Læreruddannelsen på Københavns Professionshøjskole i dag.

Undersøgelsen peger i hovedtræk på:

- At der i undervisningen på Læreruddannelsen benyttes en bred vifte af tekster spændende fra lærebøger, tidsskriftartikler og rapporter til instruktioner, hjemmesider og videoer.
- At der i undervisningen på Læreruddannelsen i langt overvejende grad bruges litteratur, der kan kategoriseres som forskningsformidling.
- At der ser ud til at være stor forskel på fagenes betingelser i forhold til at have mulighed for at inddrage nye nationale og internationale forskningspublikationer – både hvad angår fagenes specifikke vidensbase og hvad angår specifikt fagdidaktisk indhold.
- At der i undervisningen på Læreruddannelsen i langt overvejende grad bruges dansk litteratur, ofte målrettet lærerstuderende – og at der generelt inddrages relativt få internationale tekster.
- At halvdelen af den litteratur, der anvendes i undervisningen i Læreruddannelsen er produceret af forskere med en ph.d.-uddannelse – samtidig med at en relativt lille andel af litteraturen kan kategoriseres som fagfællebedømte forskningspublikationer.

Formålet med analysen og udarbejdelsen af typologien har været at skabe viden om, hvilken litteratur adjunkter og lektorer benytter i deres undervisning for på den baggrund at skabe et sprog, der kan understøtte udviklingen af et fælles faggrundlag samt styrke brugen af forskningslitteratur gennem hele Læreruddannelsen.

På baggrund af undersøgelsen og med henblik på at sikre en systematisk inddragelse af nye FoU-publikationer i undervisningen anbefales følgende:

- Det anbefales, at faggrupperne undersøger og diskuterer og dermed skaber bevidsthed om, hvilke *typer* litteratur, der aktuelt bruges i deres fag – og lader sig inspirere af andre fags litteraturbrug.
- I forlængelse heraf anbefales det, at faggrupperne skaber en systematik for øget brug af forskningslitteratur, der både tager højde for hvordan man eksternt måler på brugen af forskningslitteratur og er tilpasset de

enkelte fags betingelser for inddragelse af ny forskning. Herunder anbefales det, at der trækkes på forskningslitteratur fra tilstødende vidensområder, hvis betingelserne for at trække på fagspecifik forskningslitteratur ikke er til stede.

- Det anbefales som en mulighed, at faggrupperne (og de enkelte adjunkter og lektorer) kategoriserer den litteratur, der bruges i undervisningen – fx med afsæt i denne undersøgelses typologi eller LLN's kategorisering.
- I forhold til ovenstående anbefalinger er der umiddelbart en række lavthængende frugter:
 - Som undersøgelsen viser, er halvdelen af de tekster, der bruges i undervisningen skrevet af forskere. Det anbefales, at faggrupperne (og de enkelte adjunkter og lektorer) tager udgangspunkt heri, men i stedet for formidlede tekster *uden* peer-review vælger samme forskeres publikationer *med* peer-review.
 - Det anbefales, at faggrupperne (og de enkelte adjunkter og lektorer) lader sig inspirere af LLN's lister med forslag til forskningslitteratur for de enkelte fag.
 - Det anbefales, at faggrupperne (og de enkelte adjunkter og lektorer) lader sig inspirere af ny forskning, som præsenteres og diskuteres på satsningsmøder og på faglige udviklingsmøder.

Samlet set anbefales det, at de respektive faggrupper fastsætter en argumenteret minimumsstandard for inddragelse af ny både national og international fagfællebedømt forskningslitteratur. Udarbejdelsen af minimumsstandarder må tage højde for, at Læreruddannelsens fagrække har vidt forskellige vidensbaser og videnstraditioner og må basere sig på en differentieret forståelse af litteraturbrug.

Anslag: 26.166 tegn = 10 normalsider

REFERENCER

Akkrediteringsrådet (2015): *Vurdering af professions- og erhvervsrettede uddannelsers videngrundlag*. Danmarks Akkrediteringsinstitution.

Danske Professionshøjskoler (2014): *Kvalitetsramme for UC-viden*.

EVA (2017): *Samarbejde om professionshøjskoler og universiteter om forskning og udvikling*, Uddannelses- og forskningsudvalget 2016-17.

LLN (2019): *Kategorisering af ressourcer*.

<https://www.laererruddannelsesnet.dk/wp-content/uploads/Kategorisering-af-ressourcer.-Centrale-bidrag-til-videngrundlaget-i-l%C3%A6reruddannelsen-generel.pdf>

Lund & Nielsen (2020): 'Viden i læreruddannelsen – en analysemodel'. *Studier i læreruddannelse og -profession*, årg. 5, nr. 1, 2020.

MacLure, M. (2010). The Offence of Theory. *Journal of Education Policy*, 25(2), 277–286.

Nielsen, Buch & Schrøder (2019): *Anvendelse af forskningslitteratur i læreruddannelsen – Notat forår 2019*. Københavns Professionshøjskole.

OECD (2015), Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD Publishing, Paris.

Styrelsen for Forskning og Uddannelse (2018): *Kvalitet og relevans i læreruddannelsen – Ekspertgruppens evaluering og vurdering af læreruddannelsen af 2013*.

BILAG

- BILAG 1: 'Dansk – litteraturliste'
- BILAG 2: 'Biologi – litteraturliste'
- BILAG 3: 'Håndværk & Design – litteraturliste'
- BILAG 4: 'Pædagogik & Lærerfaglighed – litteraturliste'

Bilag kan rekvireres ved henvendelse til stth@kp.dk